

UtbildningsdepartementetAdressater:
Se bilaga 1

Uppdrag att utvärdera strategiska forskningsområden

Regeringens beslut

Regeringen ger Vetenskapsrådet i uppdrag att utvärdera satsningen på strategiska forskningsområden som aviserades i propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50).

Utvärderingen ska bedöma vetenskaplig kvalitet i ett internationellt perspektiv samt effekter för samhälle och näringsliv för respektive forskningsmiljö som berörda lärosäten tilldelas medel för. I uppdraget ingår att bedöma resultatet och effekterna av lärosätenas insatser inom respektive forskningsmiljö. Utvärderingen ska omfatta den verksamhet som bedrivits under perioden 2016–2025.

Med utgångspunkt i utvärderingen av respektive forskningsmiljö ska det göras en sammanfattande analys som ger ett övergripande perspektiv på satsningarna på strategiska forskningsområden.

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Statens energimyndighet samt Verket för innovationssystem ska bistå Vetenskapsrådet i delar av genomförandet av utvärderingen, till exempel med rekrytering av vetenskapliga experter.

Vetenskapsrådet ska senast den 20 december 2027 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Bakgrund

Inrättandet av de strategiska forskningsområdena aviserades i propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50) och beslutades i samband med budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16, bet. 2009/10:UbU1, rskr. 2009/10:126).

Syftet med inrättandet av de strategiska forskningsområdena var att genom kraftsamling och profilering av svensk forskning öka Sveriges möjligheter att hävda sig i den internationella konkurrensen.

Utgångspunkten var att de strategiska satsningarna skulle avse forskning som långsiktigt hade förutsättningar att vara av högsta internationella kvalitet, forskning som kunde bidra till att tillgodose stora samhällsbehov och lösa viktiga problem i samhället samt forskning inom områden med anknytning till det svenska näringslivet.

Under 2025 fördelades ca 2 miljarder kronor via modellen med strategiska forskningsområden som anslag för forskning och utbildning på forskarnivå till ett fyrtiotal forskningsmiljöer, vilka är öronmärkta på berörda lärosätens anslag. Inom flera av dessa forskningsmiljöer samarbetar lärosätet som tilldelats medel med andra lärosäten, vilka också får del av de medlen.

De strategiska forskningsområdena utvärderades 2015 vilket resulterade i att det 2016 omfördelades ca 30 miljoner kronor från två forskningsmiljöer som inte bedömdes framgångsrika. Övriga befintliga medel finns sedan dess kvar på berörda lärosätens anslag.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen har i propositionen Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (prop. 2024/25:60) aviserat att Vetenskapsrådet ska få i uppdrag att, i samarbete med övriga forskningsfinansiärer, på nytt utvärdera kvaliteten på de befintliga strategiska forskningsområdena.

Av propositionen framgår att regeringen med en utvärdering som grund kan bedöma om nuvarande öronmärkning av medlen bör vara kvar och om det finns forskningsmiljöer med bristande kvalitet där medlen i stället bör omfördelas till andra strategiska forskningsområden.

Därutöver finns det skäl att med utgångspunkt i utvärderingarna för respektive forskningsmiljö även göra en sammanfattande analys som ger ett övergripande perspektiv på satsningen på strategiska forskningsområden. En sådan samlad bedömning blir ett viktigt underlag för regeringens framtida inriktning och prioriteringar inom forskningspolitiken.

På regeringens vägnar

Lotta Edholm

Per-Erik Yngwe

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA

Socialdepartementet/SAM BEM

Klimat- och näringslivsdepartementet/CKS SM, E HIE, NIM G1

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, SMF

Statliga universitet och högskolor

Universitetskanslersämbetet

Chalmers Tekniska Högskola AB

Stiftelsen Högskolan i Jönköping

Bilaga 1 till beslut II:1 vid regeringssammanträdet den 26 februari 2026

Sändlista

Vetenskapsrådet

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

Statens energimyndighet

Verket för innovationssystem